

Tabel 16. Kokkuvõtte laekunud ettepanekutest KSH aruandele ja tagasisidest

Nr	Esitas	Ettepaneku sisu	Hindaja arvamus	Tellijar arvamus	Kommentaariid
1	Merko Kaevandused OÜ P.Siitam 22.01.2007	Põlevkivikaevandamise aastamäärade asemel tuleb sätestada aastased keskkonnakasutuse piirangud e. aastase kasutuse piirmäär nii arengukavast kui ka KSH aruandest välja visata	Ei arvesta		Piirangud nii keskkonnakasutusele kui ka põlevkivi aastakasutusele on üheaegselt vajalikud. Ilma aastakasutuse piiranguteta heitmed lähiajal eeldatavasti kasvavad
		Hindaja peab: -nimetama meetmed, mille mõju ei ole piisav ning tegema ettepanekud arengukava ja selle rakenduskava täiendamiseks, -nimetama tehnoloogiliste muudatuste sisseviimise valdkonnad ja eesmärgid, -näitama põlevkivikasutuse lubatavate heitmete kogused ja ohtlikkuse.	Ei arvesta		Meetmed arengukava parandamiseks on hindaja poolt aruandes esitatud. Heitmete ohtlikkus ja seadustega nõutavad piirangud (ka heitmete aastastele summaarsetele kogustele reguleeritavate heitmete osas) on aruandes kirjeldatud
		Hindaja peab: tõestama oma väite paikapidavust, näidates, milliste majandus-, keskkonna- ja sotsiaalpoliitika eesmärkide saavutamine ei ole tagatud 20Mt põlevkivi kaevandamise aastase mahu juures.	Ei arvesta		Nõue on põhjendamata. Hindaja väited on aruandes hindaja poolt piisaval määral näidatud ja põhjendatud.
		Küsimus: Millistele andmetele tuginedes hindaja väidab, et Eesti võetud kohustuste täitmine on ohus ning milliste heitmete osas probleem on? Milliste rahvusvaheliste kohustuste täitmine on ohtu seatud?	Ei arvestata		Ei ole ettepanek. Küsimustele on aruandes vastus olemas.
		Keskkonnamõtjude hindaja on asunud seisukohale, et 20 Mt asemel tuleks sätestada ülempiiriks 15Mt aastani 2015 ja edaspidi 10Mt aastas.	Ei arvestata		Ei ole ettepanek. Küsimustele on aruandes vastus olemas.
		Küsimused: - Millele tuginedes on hindaja asunud sellisele seisukohale, kust tuleneb number 10Mt? - Millisel määral on põlevkivi aastase kaevandamismäära kehtestamine seotud riigi poolt võetud keskkonnavalaste rahvusvaheliste kohustuste täitmisega, arvestades võimalust põlevkivi importida?	Ei arvestata		Ei ole ettepanek. Küsimustele on aruandes vastus olemas.
		Keskkonnamõtjude hindaja on asunud seisukohale, et põlevkivikasutuse jätkusuutlikkuse, negatiivse keskkonna- ja tervisemõju vähendamise ning sotsiaalsete probleemide ja regionaalsete erisuste leevendamisel on eelistatud Variant 3, mille kohaselt			

külmutataks põlevkivikasutuse maht
2005.aasta kasutuse tasemel.

Küsimused:

- Kas keskkonnamõtjude hindaja jaoks on põlevkivikasutuse määr ja põlevkivi kaevandamise määr sünonüümid? Kui ei, siis Ei arvestata tuleks materjali vastavalt korrigeerida.
- Millisel määral (arvulised väärtused) erinevad Variant 2 ja Variant 3 põlevkivikasutuse jätkusuutlikkuse, negatiivse keskkonna- ja tervise mõju ning sotsiaalsete probleemide ja regionaalsete erisuste poolest?

Ei ole ettepanek. Hindaja poolt pakutud määr on EL emissioonikaubanduse direktiivis sätestatud määr.

Keskkonnamõtjude hindaja on teinud ettepaneku CO2 lubatud heitkoguste eraldamisel 10% müüa enampakkumisel.

Küsimus:

- Millest tuleneb 10%, miks mitte 0 või 100%?

2 Merko Kaevandused OÜ P.Siitam 26.02.2007 Kahetsusväärset on põlevkivi kasutussuundade arengukava koostamisel saanud peamiseks vaidlusteemaks põlevkivikaevandamise lubatud aastamäär, mis iseenesest ei määra keskkonnakasutuse mahtu ning on sellega vaid väga tinglikus seoses.

Ei arvestata

Piirangud nii keskkonnakasutusele kui ka põlevkivi aastakasutusele on üheaegselt vajalikud. Ilma aastakasutuse piiranguteta heitmed kasvavad.

Olen oma varasemates ettepanekutes arengukava koostajatele, otsustajale ja asjatundjate komisjonile esitanud korduvalt ettepaneku, mille kohaselt põlevkivikasutuse aastamäärade asemel tuleb sätestada keskkonnakasutuse piirangud, mitte kaevandamise aastamäärad. Põlevkivikasutuse plaanisel tuleks aga lähtuda põlevkivikasutusega seonduvast komplekssest mõjust, sh. mõjust keskkonnale, majandusele ja riigi julgeolekule. Vastasel juhul põlistame senise ressursse pillava käitumise.

Kahjuks ei ole seda kajastanud ei arengukava koostanud töögrupp ega ka SMH ekspert.

Küsimus: Miks SMH ekspert ei ole teinud ettepanekut hinnata põlevkivikasutuse keskkonnamõju aktsepteeritava mõjuulatuse määramisega konkreetsete saasteliikide lõikes?

Saasteliikide lõikes "aktsepteeritav mõjuulatus" on Välisõhu kaitse seadusega ja selle alamaktidega ning Vee ja Kemikaaliseadusega määratletud nt .heitmete piirkontsentratsioonid maapinnalähedases õhus. Oluline on ka piirangute aastastele summaarsetele heitkogustele ja kuna kõigi heitmelementidele täna neid kehtestatud pole siis ka põlevkivi aastakasutusele.

Energiamajanduse plaanisel peaks riik lõpuks looma institutsiooni, kelle ülesandeks oleks pikaajaline energiamajanduse plaanimine ja korraldamine Eestis. Sellise organisatsiooni – Energiaagentuuri - üheks ülesandeks oleks muuhulgas ka arengukava rakenduskavas toodud ülesannete täitmise korraldamine.

Ei arvestata

Energiaagentuuri loomine on MKM haldussuutmatuse tõttu ka eksperdi arvates vajalik. Paraku on selline tegevus mitte Põlevkivikava ja KSH küsimus vaid energiamajanduse arengukava küsimus.

Küsimus: Kuidas suhtub SMH ekspert sellise institutsiooni moodustamise ning kas SMH võiks oma kokkuvõtvas osas sellise ülesande püstitada?

3 Narva Linnavalitsus A. Nikolajev 13.02.2007

Tutvunud keskkonnamõju strateegilise hindamise aruandega. Linnavara- ja Majandusametil küsimusi ja vastuväiteid ei ole.

Teadmiseks võetud

Teadmiseks - võetud

4	KKM KKTO E. Pesur 27.02.2007	Redaktsioonilised täiendused KSH teksti	Arvestatud	Arvestatud	-
5	Sotsiaalministeerium Ö.Janson 22.02.2007	Täiendada arengukava lisa 4 „Põlevkivimaardla piirkonna keskkonnaseisund“ punkti 2 „Veeasutus“ ning lisada ka joogivee seotud andmed.	Arvestatud	Arvestatud	KSH aruande teksti pakutud veekasutust puudutav tekstilõik lisatud.
		Täiendada arengukava lisa 4 „Põlevkivimaardla piirkonna keskkonnaseisund“ punkti 5 „Ioniseeriv kiirgus“	Arvestatud	Arvestatud	KSH aruande teksti pakutud ioniseerivat kiirgust puudutav tekst lisatud
		Täiendada arengukava lisa 4 „Põlevkivimaardla piirkonna keskkonnaseisund“ punkti 6 „Tervis“, sest tuues ära vaid emashaigestumiste näitajad, ei peegelda me tegelikku olukorda adekvaatselt. Nii näiteks vastavalt Maailma Terviseorganisatsiooni juhisele (Outdoor air pollution guidelines, 2005) seostatakse välisõhusaastumist surmanäitajatega, krooniliste kopsuhaiguste näitajatega (nn astma), südame- ja veresoonehaigustega.	Arvestatud	Arvestatud	KSH aruannet vastava lõiguga täiendatud.
		KSH aruandes võiks ära tuua ka konverentsil „Põlev Kivi: Kas kaevandame rikkust või auku?“ (18.01.2007; Tallinn) Allan Puuri ettekandes „Rahvatervis ja Virumaa“ toodud rahvatervise seisundi iseloomustused suremuse kaudu.	Ei arvestata	Ei arvestata	Hindaja osales konverentsil. Nimetatud ettekandja tõi oma ettekandes esile suremusnäitajad, aga teatas sealjuures, et suremuste põhjuseid pole piisavalt uuritud.
6	Lääne-Viru maavalitsus U.Tamm 26.02.2007	Hindaja tugineb oma lõppjäreldestes valdavalt hinnangule et ettevõtted ei suuda aastaks 2009 piisavalt investeerida tehnoloogiauuendustesse. Hindaja ei ole pööranud piisavalt tähelepanu põlevkivikaevandamise ja kasutamise seonduvale mõjule, mis puudutab keskkonda, sealhulgas inimeste tervist ning sotsiaalseid vajadusi ja vara ning bioloogilist mitmekesisust	Ei arvestata	Ei arvestata	Kriitika ei ole põhjendatud. Hindaja leiab, et on mõjusid piisavalt hinnatud nii kvalitatiivselt kui ka kvantitatiivselt.
		Hindaja tugineb oma hinnangute andmisel ja seisukohtade esitamisel väitele, et põlevkivi kasutuse suurenemine suurendab kõiki tabelis 13 nimetatud heitmeid samas proportsioonis. Hindaja pole piisavalt tõendanud üks-ühese seose olemasolu. Ettepanek hinnata heitmete mahtu seonduvalt põlevkivi võimaliku kasutusotstarbega.	Ei arvestata	Ei arvestata	Hindaja pole sarnase seose olemasolu väitnud ja on tabeli juures seletanud, et tegelikkuses kõik heitmed ei kasva ühtlaselt. Kasutusotstarbe järgi heitmete hindamine jääks sama ebausaldusväärseks, liiatigi ei sea Põlevkivikava mingeid piiranguid põlevkivi kasutusele kasutusotstarbe järgi.
		Ptk 7 piirangud Põlevkivi kasutamisele” vaatab vaid õhuheitmete kogustele kehtestatud piiranguid, mis tekivad tööstustes, mitte kaevandamisel. Lisaks õigusaktidest tulenevate piirangutega peab arvestama ka kohalikest loodustingimustest jm. oludest tulenevate piirangutega.	Ei arvestata	Ei arvestata	Hindaja saab arvestada vaid piiranguid, mis tulenevad õigusaktidest.
		KSH aruandes tuleb suuremat tähelepanu pöörata KMHKJS seaduse §40 lg4 p4	Arvestatakse	Arvestatakse	Mõju bioloogilisele mitmekesisusele on

nimetatud probleemidele, eelkõige nendele, mis võivad tekkida veerežiimi muutumisega seoses. [hinnata strateegilise planeerimisdokumendi elluviimisest lähtuvaid keskkonnaprobleeme, eelkõige neid, mis on seotud kaitsealade, kaitsealuste üksikobjektide ja liikidega]			kvalitatiivsel hindamisel hinnatud vastavalt KSH programmile. KSH aruannet täiendatakse mõju kirjeldavas osas.
Hindaja pole arvestanud kaevanduste mõjuga Pandivere veevarudele, samuti pole ette näinud meetmeid kuidas tagada põhjavee hea seisundi säilitamine. Ettepanek hinnata pandivere põhjaveevarusid vastavalt põhjaveevarude hindamise korrale (vastavalt KKM määrus nr 9 20.01.2003)	Ei arvestata	Ei arvestata	Kaevanduste mõjusid veevarudele on hinnatud. Pandivere veevarude eraldi hindamine ei ole KSH ülesanne vaid vajadusel tehakse kaavelubade KMH käigus.
Ettepanek arvestada KSH aruandes Pandivere kõrgustiku kui ka Lahkme-Eesti põhjavee eriolukorda ja kaitsmatust ning eriti tugeva Kabala tektoonilise rikkega...	Arvestatakse	Arvestatakse	KSH aruannet täiendati Pandivere kõrgustiku eriolukorda kirjeldava osaga.
KSH aruandest ei selgu, kellega on võimalik sõlmida lepinguid põlevkivi kaevandamiste tagajärgede kompenseerimiseks kohalikele omavalitsustele ja maakasutajatele. Ettepanek kehtestada enne Põlevkivi arengukava kinnitamist toimiv kahjude hüvitamise kord.	Ei arvestata	Ei arvestata	Ei ole KSH-ga seotud. Ettepanek edastatud Põlevkivikava tööühmale ja KKM-le
KSH aruande p 6.6 ei hinda piisavalt põlevkivi kasutamise mõju kinnisvarale. Mõju tuleb hinnata ka olemasoleva kinnisvara kasutamise võimalikkuse ja kulukuse seisukohalt nt täiendavad kulud seoses hoonete pragunemise, maade langatuste või õõnsustega; maavarast tulenevate ehitus ja kasutuspiirangutega	Ei arvestata	Ei arvestata	Ei ole KSH ülesanne vaid iga alaga arendusprojektiga seonduva mõju hindamise ülesanne.
KSH aruanne ei sisalda põllumaade rekultiveerimise kallima maksumusega ega võimaliku maaaviljakuse/metsaboniteedi muutumise mõju saagikusele ja metsamaalt puidusortimendi väljatulekuga seonduvat. Kas keskkonnaminister on riigi maareservi moodustades arvestanud põlevkivivarude paiknemise ja lähiajal kaevandamise vajadusega. KSH aruanne ei arvesta maade sundvõõrandamise küsimusi.	Ei arvestata	Ei arvestata	Kaevandusalade rekultiveerimise mõju on hinnatud ja kirjeldatud. Soovitud tasemel mõju hindamine ei ole KSH ülesanne vaid seda saab teha läbi vastavate uuringute läbiviimise. Maade sundvõõrandamist ei näe Maapõueseadus ette ja see küsimus ei ole KSH ülesanne. Küsimus edastatud KKM-ile
KSH aruandes ei ole hinnatud põlevkivikaevandamise võimalikku mõju inimeste väljarände. Ettepanek hinnata eri variantide puhul, kui palju majapidamisi tuleb likvideerida seoses uute kaevanduste rajamisega.	Ei arvestata	Ei arvestata	Ei ole KSH ülesanne vaid iga alaga arendusprojektiga seonduva mõju hindamise ülesanne.
KSH aruandes ei ole hinnatud Lääne_Viru maakonnaplaneeringu teemaplaneeringuga sätestatud keskkonnatingimusi rohelise võrgustiku säilimiseks ja toimimiseks, on vaid märgitud, et need on olemas (lk 31) Ettepanek arvestada seal toodud keskkonnatingimusi	Arvestatakse	Arvestatakse	KSH aruannet täiendati

roheline võrgustiku säilimiseks ja toimimiseks.
märgitud, et need on olemas

	Fosforiidi ja põlevkivi lademed asuvad mitmes kohas kohakuti. KSH tööst ei selgu, kuidas on arvestatud maavarade säästliku kasutamise printsiipi.	Arvestatakse	Arvestatakse	KSH aruannet täiendati	
	KSH aruandes puudub analüüs ja hinnang Lääne-Viru jäätmete osas, KSH aruandest ei selgu, kuidas on plaanitud korraldada aheraine ladustamine ja tagatud selle keskkonnoaohutus.	Ei arvestata	Ei arvestata	Lääne- ja Ida- virumaa põlevkivi kasutamise jäätmetel pole vahet. Põlevkivikasutamisel tekkivaid jäätmeid tuleb Lääne-Virumaal käidelda sarnaselt Ida-Virumaaga e. vastavuses Eestis kehtivate nõuetega	
	Ei ole piisav inimeste tervise hindamisel arvestada vaid esmaste haigusjuhtude arvu näitajaid. Ettepanek arvestada teisi näitajaid nagu pahaloomulistest kasvajatelt tingitud suremus, imikusuremus ja väärarengud.	Arvestatud	Arvestatakse	KSH aruanne on täiendatud	
	KSH aruandes pole arvestatud asjaoluga, et muinsuskaitse seaduse §5 kohaselt on mälestise hävitamine või rikkumine keelatud. Soovime teada kuidas on tagatud muinsusväärtuste kaitse ja säilimine kaevanduste alla mineval ja sellega piirneval alal	Ei arvestata	Ei arvestata	Kriitika on põhjendamata. KSH aruandes on nimetatud nõue ära märgitud. Muinsuskaitse seaduse nõuete täitmine on kohustuslik kõigile isikutele ja nende kaitse tagatakse vastavalt samas seaduses toodule.	
	Ettepanek seisata keskkonnamõtjude hindamise strateegiline aruanne seniks, kuni selles on selgelt välja toodud olemasoleva keskkonna inventuur ja muutused, mida kaevanduste laienemine endast keskkonnale, eriti põhjaveele ja maale ning inimeste tervisele kujutavad	Ei arvestata	Ei arvestata	KSH aruannet täiendatakse eelpooltoodud ulatuses. KSH protsess jätkub vastavalt seadus ettenähtud korrale.	
7	Maidla VV H.Murula 27.02.2007	Ettepanek hinnata kvantitatiivselt mõjusid (heitmeid) põlevkivikasutuse 10 ja 5 miljoni aastase kasutuse mahu juures	Arvestatakse	Arvestatakse	Aruannet täiendati
8	Eesti Keskkonnaühend uste koda 28.02.2007	Ettepanek hinnata mõjusid põlevkivikasutuse väiksema aastase kasutuse mahtude juures (5 ja 10 milj. t/a)	Arvestatakse	Arvestatakse	Aruannet täiendati
	Ettepanek hinnata senise põlevkivikasutamisega looduskeskkonnale tekitatud kahjusid rahaliselt	Ei arvestata	Ei arvestata	Hindajal puuduvad vastavad andmed. KSH programm ei näe ette täiendavaid uuringuid	
	Esitada andmed keevkihtkatelde töö ja heitmete kohta	Arvestatakse	Arvestatakse	Aruannet täiendati	
	Selgitada, millisele kohale maailma riikide seas asetub Eesti KHG heitmete osas, kui põlevkivikasutamine kasvab	Arvestatakse	Arvestatakse	Aruannet täiendati	
	KSH aruandes näidata, kuidas lahendatakse Ida-Virumaa linnade veevarustus, pärast Vasavere veehaarde vee eeldatavat joogikõlbmatuks muutumist.	Ei arvestata	Ei arvestata	Põlevkivikava vastuvõtmisel ja meetmete rakendamisel surve põhjaveele s.h. ka Vasavere veehaardele	

9 MKM Energeetikaosakond; A.Leppiman	KSH aruandes põlevkivi kasutatavate ettevõtete keskkonnakasutuse tabelis 13 on hindaja lähtunud vananenud andmetest. Kuna hindajale olid kättesaadavad ka 2006.a. andmed, oleks pidanud kasutama neid oma järelduste tegemisel.	Ei arvesta	Ei arvestata	eeldatavasti väheneb. Mõju põhjaveele konkreetsetes piirkondades hinnatakse arendusprojekti KMH raames. KSH tehti 2006 aastal ja hindajal olid kasutada vaid osa 2005.a. andmetest.
	KSH aruande koostaja on teinud subjektiivsed järeldused ettevõtete tehnoloogiliste uuenduste võimekuse kohta, hoolimata sellest, et Narva elektrijaamade poolt renoveeritud kaks tsirkuleerivat keevkihttehnoloogiat kasutatavat energiaplokki on lülitatud edukalt töösse ja täidavad soovitud väärtusi SO2 heitmete osas. Juhul kui emiteeritava SO2 heitmete kogust ei õnnestu vajaliku määrani vähendada, tuleb ettevõttel vähendada oma toodangut, mille arvel väheneb ka kasutatava põlevkivi kogus. MKM Energeetikaosakonna hinnangul ei ole ettevõtete tehnoloogiliste uuenduste rakendamise võimekus põhjenduseks piirata administratiivselt täiendavalt põlevkivi kaevandamise aastast kogust. Tabel 14 kinnitab ettevõtete valmidust tagada SO2 heitmete jäämine lubatud piiridesse	Ei arvestata	Ei arvestata	Hindamine on alati subjektiivne ja lähtub eksperdi teadmistest ja kogemusest. Hindaja on arvestanud NEJ kahe uue ploki tegelikke heitmenäitajaid. Hindaja ei lähtu oma hinnangute andmisel "ametkondlikest" arusaamadest vaid olemasolevast informatsioonist. Tabel 14 näitab vaid, et ettevõtted oskavad arvutada erinevate arengustsenaariumite tagajärjel tekkida võivate heitmete koguseid. Soovitud stsenaariumid käivituvad vaid riigipoolseid meetmeid s.h. ka administratiivseid meetmeid rakendades.
	Eelpooltoodust lähtuvalt ei ole MKM energeetikaosakonna hinnangul põhjendatud KSH aruande koostaja ettepanek piirata põlevkivi aastast kaevandusmahtu 15 miljoni tonnini.	Ei arvestata	Ei arvestata	Hindaja on oma hinnangu andmisel sõltumatu, lähtudes oma kogemusest ja tema käesolevast teabest.

10 Eesti Energia AS T. Meriste 28.02.2007	KSH lõppjärelused lähtuvad ühesest arvamusest, et põlevkivi kasutavad ettevõtte lähimas tulevikus sihilikult ning süstemaatiliselt kavatsevad rikkuda Eesti seadusandlust. Vaid selline lähtekoht õigustab eksperdi poolt tehtud ettepanekuid lubatud kaevandamiskoguste vähendamiseks ning väiteid, et põlevkivi kasutatavate ettevõtete poolt kirjeldatud saaste vähendamise meetmed ei ole piisavad ning usaldusväärsed... Sellest tulenevalt teeme ettepaneku arvestada hinnangu andmisel ettevõtete poolt kavandatavaid keskkonnaheitmete vähendamise meetmeid.	Ei arvestata	Ei arvestata	Hinnang on ekslik – ekspert ei ole midagi sarnast väitnud. Ekspert on hinnangute andmisel sõltumatu, hinnangud baseeruvad eksperdi käes olevale teabele ja kogemustele.
	Peame ebaõigeks eksperdi poolt toodud näidet BEJ kunagist ebaõnnestunud väävliplüüdeseadmete rakendamist. Kaasaegsed tehnoloogiad on töökindlamad ja ekspert peaks neid arvestama. Teeme ettepaneku eksperdile aruannet korrigeerida ning arvestada alternatiividena ka rakendatavate saaste vähendamise meetmete mõju ning teha muudatused metoodiliselt valesti koostatud tabelis 13 lk 72-73	Ei arvestata	Ei arvestata	Ekspert tõi nimetatud näite, sest BEJ -s väävliplüüdeseadmete rakendamise kukkus läbi. Muid näiteid ekspert ei saa tuua, ega oma hinnangutes arvestada, kuna muid väljuvatest heitgaasidest väävliplüüde seadmeid pole Eestis ehitatud. Tabel 13 toodu vastab KSH programmis kokku lepitud metoodikale.
	LK 75-76 toodud NEJ SO2 heitmete vähendamisel võrdlus 2006 ja 2005 aasta vähenemine 12% on ebaõige. Uued plokid rakendusid 2004.a., seetõttu ettepanek võrrelda 2003 ja 2006 a emissioone.	Arvestatakse	Arvestatakse	Aruannet täiendati
	KSH aruandes käsitletakse Uuendatud Eesti Keskkonnastrateegiat. Juba on Riigikogus menetlemisel Eesti keskkonnastrateegia aastani 2030. Ettepanek lisada uue KS tulenevad trendid, arengusuunad ja eesmärgid KSH aruandesse	Ei arvestata	Ei arvestata	Hindamine viidi läbi 2006 a teisel poolel, kui uus KS oli alles koostamisel. Hindamisel arvestati vaid kehtivaid strateegiadokumente.
	KGH heitmete osas tugineb ekspert oma järeldustes eeldusele, et KHG Riiklikus jaotuskavas Eesti ettevõtetele jaotatav kogus väheneb EL Komisjoni sunnil kuni 50% võrreldes taotlusega. Ettepanek kas eksperdil selgitada hinnangu aluseid või nimetatud prognoos aruandest eemaldada	Arvestatakse	Arvestatakse	Aruandes prognoosi aluseid täiendati
	KSH aruandes kasutatakse õlitootmise keskkonnamõjude käsitlemisel termineid UTT 3000 ja galoter-tehnoloogia. Põlevkivikavas terminit TSK- 150. Ettepanek ühtlustada terminoloogia ja paremini lahti seletada kiviter ja TSK tehnoloogiate keskkonnamõjude erisused	Arvestatakse	Arvestatakse	Aruannet täiendati
	LK 42 on väidetud, et NEJ tuhaväljade vesi lahjendatakse enne keskkonda juhtimist lubatud tasemeni. Tegelikult tuhavesi neutraliseeritakse. Ettepanek tekst parandada	Arvestatakse	Arvestatakse	Aruannet täiendati
	Ei saa nõustuda aruande lk 43 toodud väitega Keskkonnariski hinnangu alusel on	Arvestatakse	Arvestatakse	Aruannet täiendatakse

11 D.Kaljo 28.02.2007	Nõusolek A.Leppimani seisukohtadega.	Ei arvestata	Ei arvestata	Ei ole ettepanek
	Seisukoht, et hindaja järeldused tulenevad eeldatavast heitmete kasvust, kui põlevkivikasutuse maht kasvab ja et pole käsitletud võimalikku tehnoloogiliste muutuste mõju.	Ei arvestata	Ei arvestata	Ei ole ettepanek
	Rahulolematus eri stsenaariumite võrdluse tulemustega ja sellega et ei analüüsita kuidas eri stsenaariumid on võrreldavad riiklikku huvi rahuldamise kohalt	Ei arvestata	Ei arvestata	Ei ole ettepanek. Hindamisel võeti aluseks KSH senine praktika ja KSH programm
	Tervisemõju hindamisel on hinnangute osa vastuoluline. Tabelis 10 toodud esmaste haigusjuhtude arv 1000 elaniku kohta tundub ebaõige.	Arvestatud	Arvestatud	Aruannet täiendatud ja eelnõus tabelisse tulnud viga haigestumiste näitaja osas parandatud. Õige näitaja on haigestumisi 100000 elaniku kohta.
12 T.Parve 28.02.2007	Pandivere kui Lahkme-Eesti põhjavee terviklik käsitus seadusena puudub, see seadus peab loodama, et vältida kaevandustega kaasnevaid probleeme seal piirkonnas	Ei arvestata	Ei arvestata	Ei ole KSH küsimus vaid riigi veepoliitika küsimus
	Ei ole rahul eksperdi hinnanguga Ida-Virumaa rahvastiku tervisele. SMH hinnangud peavad sisaldama keskkonnatervist käsitlevaid nõudeid.	Arvestatud	Arvestatud	Aruannet täiendatud ja hinnang täpsustunud
	Nii vee- kui maapõueseadus vajab muutmist ja täiendamist et paremini kaitsta jätkusuutlikku arengut ja elukeskkonda. Olemasolevate seaduste sätted ei oma jõudu.	Ei arvestata	Ei arvestata	Ei ole KSH küsimus vaid riigi keskkonna- ja halduspoliitika küsimus.
	KSH käsitleb ebakohti keskkonnakaitse tehnoloogiate alal, kuid ei näe ette innovaatiliste lahenduste tegemist. Ettepanek näha KSH-s ette uuringud innovaatiliste keskkonnakaitsetehnoloogiate loomiseks	Ei arvestata	Ei arvestata	Ei ole KSH ülesanne
13 R. Talumaa 28.02.2007	Toetame R.Vilu esitatud ettepanekuid ja seisukohti Põlevkivikava kohta.	Ei arvestata	Ei arvestata	Ei ole ettepanek
	Põlevkivi kasutamise riikliku arengukava 2007-2015 keskkonnamõju strateegilise hindamise aruandes on peetud probleemseteks vääveldioksiidi (SO2) ja süsinikdioksiidi (CO2) heitmete aastakoguseid, mistõttu hindaja peab otstarbekaks piirata aastast kaevandamismahtu arengukavas pakutud 20 mln. tonni asemel 15 mln.tonniga. Selle põhjenduseks on tabelis 13 (lk. 72) toodud arvulised andmed heitmete kohta, kus 2005. a. andmed on faktilised ja nende põhjal arvatud eriheitmed on ekstrapoleeritud aastale 2015. Ja siit järeldatakse, et põlevkivikasutusel jäätmete kogused võivad hoopis kasvada 35% võrra (lk. 77 II lõik). Seejuures ei ole arvestatud põlevkivi kasutavate ettevõtete poolt esitatud kavade tehnoloogiliste uuenduste kasutuselevõtuks sellel ajaperioodil. Samas on KSH aruandes lk. 74-76 esitatud ettevõtelt saadud sellekohane informatsioon võetud vaid	Ei arvestata	Ei arvestata	Väited on hinnangulised, väidetes esiletoodu kordab juba aruandes kajastatud ega sisalda täiendavat informatsiooni. Keskkonnamõju hindaja on oma hinnangutes sõltumatu ja lähtub temale teadaolevast informatsioonist ja kogemusest.

teadmiseks. Hindaja selgitus, et temale ei ole teada nende meetmete efektiivsus (lk. 5 II lõik ja lk. 76 II lõik), ei ole põhjendatud, kuna elektri jaamade kohta on need näitajad samas esitatud ja puuduolevaid andmeid teiste saastajate kohta oleks tulnud täiendavalt küsida. Olen seisukohal, et hindaja on teinud siin metoodilise vea. Teostades arengukava keskkonnamõju strateegilist hindamist ei tohi jätta arvestamatta põlevkivi kasutavate ettevõtete poolt kavandatud ja ametlikult teavitatud keskkonnakaitselisi meetmeid. Hindaja selgitus, et tal puudub piisav kindlus ettevõtete poolt kavandatavate meetmete realiseerimise suhtes (lk 76 II lõik) ei ole millegagi põhjendatud. Ka ei ole piisavat alust hindaja oletusel, et ettevõtted võivad hakkata ületama ELi kehtestatud (või tulevikus kehtestatavaid) ja Eestis seadustatud heitmete piiranguid. Selle tagamiseks on Põlevkivi arengukavas esitatud rida meetmeid seadusandlike tõkete kehtestamiseks ja ettevõtetele sanktsioonide rakendamiseks. Olen seisukohal, et KSH avalikustatud aruandes esitatud ja siinjuures äramärgitud informatsioon annab vääralt pildi põlevkivikasutusest ja kahjustab alusetult Eesti ettevõtjate usaldusväärust.

Seetõttu teen ettepaneku, et KSH arunnet sellisel kujul ei tohi kinnitada. Seda tuleb parandada, võttes arvesse ettevõtete poolt kavandatud keskkonnameetmeid (eeskätt tabelis 13) ja seejärel üle vaadata sellest tulenevad järeldused.

14 Mäetaguse vallavolikogu 28.02.2007 V.Kingsep	1.Kuidas on kavas säilitada põlevkivi kaevandamise käigus Muraka looduskaitseala Ojamaa kaevanduse käivitumisel ja Selisood(Natura ala) Estonia kaevanduse kaeveala liikumisel Selisoo alla? 2.Kuidas on võimalik Mäetaguse valla säilitada valla üldplaneeringus elamumaal ettenähtud tervikud tiheasustatud aladel Kiikla külas ja Mäetaguse alevikus? Minu andmetel esitas Maavarade komisjon sellekohase vastuväite, mitte jätta tervikuid	Ei arvestata	Ei arvestata	Ei ole ettepanekud. Küsimustele vastamine ei ole KSH aruande ülesanne vaid leiavad vastuse konkreetse arendusprojekti või kaevandamisloa menetlemise KMH käigus
15 Mäetaguse vallavolikogu 01.03.2007 V.Kingsep	Kuidas on kavas säilitada põlevkivi kaevandamise käigus Muraka looduskaitseala Ojamaa kaevanduse käivitamise korral ja Selisood (Natura ala) Estonia kaevanduse kaeveala liikumisega Selisoo alla? 2.Kas on kavas uurida suletud kaevandustes veega täitunud kaevanduskäikudes tervikute vastupidavust. Kuidas on tagatud, et nendel aladel ei toimu ulatuslikku maapinna vajumist? 3.Kuidas tagada elanikele kvaliteetne joogivesi suletud kaevanduste alal? Peale Sompa kaevanduskäikude veega täitumist 50-60m sügavusel, muutus elanike 70m puurkaevudes joogivesi kasutuskõlbmatuks. Eesti Põlevkivi on keeldunud neljale perele joogiveetrassi rajamisest.	Ei arvestata	Ei arvestata	Ei ole ettepanekud. Küsimustele vastamine ei ole käesoleva KSH aruande ülesanne. KSH käigus ei viida läbi lisauuringuid. Vastavad küsimused peab omavalitsus lahendama koos järelevalveasutustega ja ettevõtjatega, kelle tegevuse käigus on väidetavalt kodanikele kahju tekitatud ja/või keskkonnanõudeid rikutud.

4. Ebaselge on põlevkivi kaevandamisega tekitatud kahjude hüvitamise kord kinnisvaraomanikele (metsa ja maade vajumised, lõhkamised jne). Alates 2004. a. käib maaomanik A. Elm Eesti Põlevkivi AS kohut metsamaa vajumise tõttu, kuid kohtuasjal lõppu ei paista.

**Põlevkivi kasutamise riikliku arengukava 2007-2015
keskkonnamõju strateegilise hindamise aruandest**

(Reet Pruul, Marek Maasikmets)

Keskkonnaministeeriumile esitatud Põlevkivi kasutamise riikliku arengukava 2007-2015 (edaspidi *Arengukava*) keskkonnamõju strateegilise hindamise (edaspidi *KSH*) aruandes on jõutud järeldusele, et vaid siis on võimalik Eestil võetud õhuheitmete vähendamise kohustust täita, kui põlevkivikasutuse aastamaht tänasega võrreldes ei kasva ja jääks seega tasemele 15 mln t. Ekspert väidab, et Eestil on nii lihtsam Euroopa Liidu nõudeid täita.

KSH aruandes on peetud probleeme tekitavateks vääveldioksiidi ja süsinikdioksiidi heitmete aastakoguseid, põhjendades seda tabelis 14 toodud arvandmetega. Selles tabelis on 2005. a faktiliste andmete põhjal arvutatud eriheitmed ekstrapoleerinud aastale 2015 ning on tulnud järeldusele, et põlevkivi kasutamisel jäätmete kogused võivad hoopis kasvada 35% võrra. Kuid selle juures on jäänud arvestamata põlevkivi kasutavate ettevõtete poolt esitatud kavad tehnoloogiliste uuenduste kasutusele võtmiseks eelnimetatud ajaperioodil. KSH aruandes on küll ettevõtelt saadud sellekohane informatsioon esitatud, kuid see on võetud vaid teadmiseks ja pole kasutatud erinevate stsenaariumite hindamisel. Selgitus, et eksperdile ei ole teada nende meetmete efektiivsus, ei ole põhjendatud, kuna elektrijaamade kohta on need näitajad Arengukava koostajatele juba esitatud ja eksperdi arvates puuduolevaid andmeid teiste ettevõtete kohta oleks eksperdil olnud võimalik täiendavalt küsida.

Eesti paiksetest ja liikuvatest saasteallikatest välisõhku eralduvate saasteainete summaarsete heitkoguste vähendamise riikliku programmi aastate 2006-2015 raames esitasid suured põletusseaded Keskkonnaministeeriumile andmed aastateks 2006-2015 planeeritavate investeeringute, kasutatavate kütusekoguste ja eralduvate saasteainete heitkogustega. Nimetatud programmi eelnõuga on võimalik tutvuda Keskkonnaministeeriumi kodulehel <http://www.envir.ee/375956>. Esitatud andmete põhjal võib järeldada, et suured põletusseadmed täidavad Eesti ühinemislepingust Euroopa Liiduga tulenevaid erisusi suurte põletusseadmete direktiivi osas ning viivad oma tootmistehnoloogia vastavusse seal nõutud aja jooksul. Ekspert on tabelis 14 kasutanud saasteainete heitkoguste arvutamisel vaid ühte eriheidet kõigi stsenaariumite ja aastate kohta. Seda ei saa õigeaks pidada, kuna Eesti suurimad energiatootjad on vanu tolmpõlevkivi tehnoloogial põhinevaid katlaid vahetamas uute keevkihtpõletustehnoloogia vastu. Senised uuringud on näidanud, et tehnoloogia muutus aitab oluliselt vähendada peamiste saasteainete heitkoguseid ning meil ei ole põhjust kahelda ettevõtete edasistest investeeringutest saasteainete heitkoguste vähendamiseks, kuna seda nõuab otseselt nii Eesti ühinemisleping Euroopa Liiduga kui ka suurte põletusseadmete direktiiv. Samuti ei tingi Euroopa Komisjonile saadetud kasvuhoonegaaside jaotuskava eelnõus käitajate poolt taotletud CO₂ kogused perioodiks 2008-2012 põlevkivi kaevandamismahu piiramist alla 20 miljoni tonni. Kui Euroopa Komisjon vähendab oluliselt Eestile jaotuskavaga eraldatavaid CO₂ heitkoguseid, on käitajad paratamatult sunnitud vähendama tootmismahтусid või ostma vajaduse korral heitkoguse ühikuid juurde. Seega välisõhu saasteainete heitkoguste seisukohalt peame võimalikuks lubada aastas kaevandada põlevkivi mahus 20 miljonit tonni, eeldusel, et suured põletusseadmed rakendavad nõutud meetmed tähtaegselt.

Sellist andmete mitteamist on võimalik lugeda meetodiliseks veaks KSH aruandes, sest koostades tulevikule suunatud Arengukava KSHd ei tohi jätta arvestamata põlevkivi kasutavate ettevõtete poolt kavandatud ja ametlikult teavitatud keskkonnakaitselisi meetmeid, ka prognooside tasandil. Eksperti selgitus, et puudub piisav kindlus ettevõtete poolt kavandatavate meetmete realiseerimise suhtes, ei ole millegagi põhjendatud. Samuti on

arusaamatu oletus, et ettevõtted võivad hakata ületama ELi kehtestatud (või tulevikus kehtestata vaid) ja Eestis seadustatud heitmete piiranguid. Selle vältimiseks on Arengukavas esitatud rida meetmeid seadusandlike tõkete kehtestamiseks ja ettevõtetele sanktsioonide rakendamiseks. KSH aruandes esitatud ja siin äramärgitud informatsioon annab vääralt pildi põlevkivi kasutamisest ja kahjustab alusetult Eesti ettevõtjate usaldusväärust.

Eespool käsitletud põhjustel ei ole Keskkonnaministeeriumil võimalik esitada KSH aruannet vastu võtta. Teeme ettepaneku KSH aruannet parandada ja täiendada nii, et oleksid arvestatud ettevõtete kavandatud keskkonnameetmed ja sellest tulenevad järeldused.